

PÁLLYA CELESZTIN

ITATÓ

A TAVASZI KIÁLLÍTÁS

Minden jel arra mutat, hogy az 1918. tavaszi kiállítás lesz a Képzőművészeti Társulatnak utolsó háborús kiállítása. Talán búcsút mondhat már a Társulat a Szépművészeti Múzeum ama, kiállítás céljaira alkalmatlan helyiségeinek, amelyekben a viszonyok kényszerítő erejénél fogva a mostani tavaszi tárlatot rendeznie kellett. De maga az a tény, hogy mostoha körülmények közt sem akadt meg az ország legnagyobb művészeti egyesületének munkája, sokatmondó. Alkalmazkodni kellett a körülményekhez, le kellett mondani egyről-másról, sok mindent meg kellett szorítani, a fő azonban, hogy tovább folyt a munka s ez a jövő szempontjából igen fontos. Annál fontosabb, mentül inkább meggyőznek minket maguk a tények, hogy a magyar művészek valóban nevezetes feladatokra vannak hivatva s e hivatásra fel is készültek. Gondoljunk ama sikerekre, amelyeket művészetünk Európa jelentősebb fővárosaiban a világháborút megelőző években elért; hinnünk és biznunk kell, hogy különleges fajsúlya ezután is érvényesülni fog.

Ám maradjunk a jelennél s feladatunkhoz híven számoljunk be a legújabb tavaszi kiállításról. Nem kritikát adunk az alábbiakban, hanem csupán a kiállítás anyagát vetjük áttekintő szemle alá, rámutatva arra, hogy miféle tárgy-

körökből hozták művészeink mondanivalójukat. E szemle emlékeztető gyanánt szolgáljon azoknak, akik a kiállítást megtekintették, objektív tárgymutató gyanánt azoknak, akiknek a tárlat megtekintése nem állt módjában.

A kiállított szobrok és festmények (építészeti rész ezidén sincs) a Szépművészeti Múzeumból kihalászott részben nyolc terem töltenek be. Szemlénket az első számú teremben kezdjük.

Ebben e teremben, a szoborcarnoktól jobbra, mindjárt az első kép egészen a jelené, háborús aktualitású: Markó Ernőnek egy orosz fogoly-tipusa. Juszó Bélának Tagliamento-mel léki kompozíciója hasonlóképen a háborúból való tárgy. Jóval békésebb jellegű egy sor életkép, amelyeket Kóbor Henrik, Béli Vörös Ernő, Nádler Róbert, Jámbor Lajos, Rottmann Mozárt, Podvinec Erzsébet, Wolff Károly festett. Egy sor oly festmény csatlakozik ezekhez, amelyeknek tárgya legfőképpen az ember, tehát arcképek, tanulmányfejek. Arcképet állított ki Benczur Gyula, Merész Gyula, Glatter Gyula, Endrey Sándor, Frank Frigyes, Burghardt Rezső, Balló Ede, Kunffy Lajos és Papp Sándor. Tanulmányfejet s rokontárgyú festményt Missák Edit, Gaál Ferenc, Szenes Fülöp, Bednár János és Kallós Árpád. A vásár tarka életét mutatja be Pörge Gergely, alakokkal bővített városképek Gy. Sándor József és Kóbor

Az Orsz. Paed. Könyvtár
és Tanszemlézet:
Gyertyánffy-könyvtára.

A Könyves Kálmán jogosításával

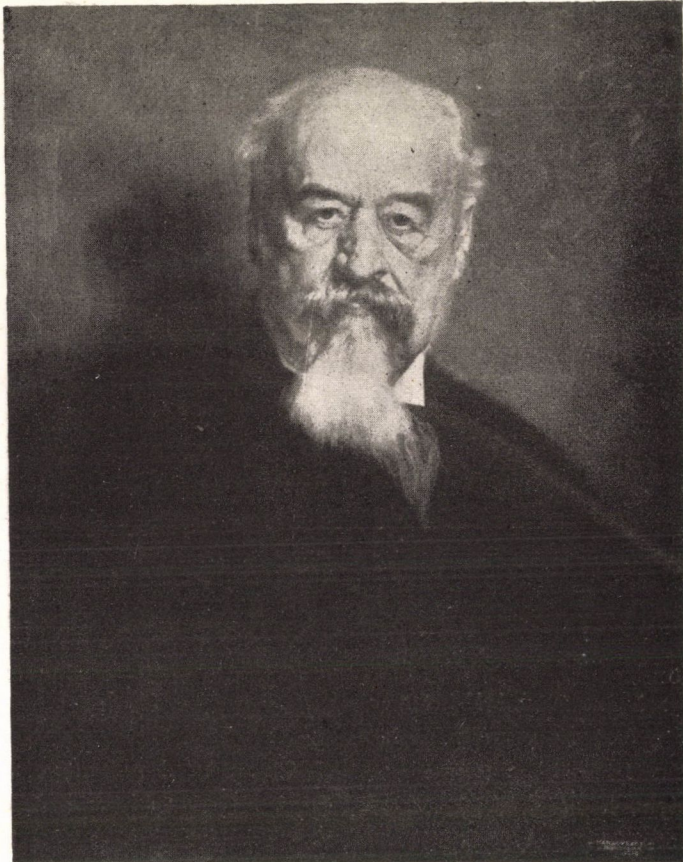
BENCZÚR GYULA

GRÓF TISZA ISTVÁN ARCKÉPE

Henrik festett. Az állatképet ebben a teremben Edvi Illés Aladár és Heyer Artur képviseli. Változatos a táj különféle felfogását tükröző képek sora is. Téli tájképet küldött Lovaghy Dénes és Edvi Illés Ödön, a nyár színeit mutatják Gergely Imre, Nádler Róbert, Túry Gyula és Ritter Gyula festményei. Őszi hangulatot küldött Gy. Sándor József és Edvi Illés Aladár, tavaszt Kézdi Kovács László. Interieurök és csendéletek zárják le a festmények sorozatát. Interieur képviseli Koszkol Jenő és Reichl Kálmán művészetét, ezek mellett különböző tárgyú csendéletképek tarkítják a terem képsorát. Virágot festett Klammer Mariska és Bükkerti Mariska, porcellánt Kallós Árpád, könyveket Gerritsen Vilmos, szobrokat Krutsay Ferenc, terített asztalt Bachman Károly.

Szoborművek is kerültek ebbe a terembe, nevezetesen Imrey Lajos képmás-plakettjei, Székely Károly képmás-szobrocskája, Beszédes László kispasztikái, amelyek háborús vonatkozásúak és egy-egy képmás Stróbl Alajostól és Damkó Józseftől.

A második teremben túlnyomó az alakos képeknek száma. Még pedig arckép és arcképszerűen felfogott alakos kép van itt Feiks Jenő, Czakóné Udvardy Flóra, Zsombolya Burghardt József, Miklósi (Mutschenbacher) Ödön, Bednár János, Szuhanek Oszkár, Bardócz Dezső műterméből, viszont az életkép régibb és újabb művelői közül képviselve van itt Spányik Kornél, Benjamin Herman, Krutsay Ferenc, Borzásy Béla, Kümmerle Pál, Miklósi Ödön, Szene Fülöp, Nagy Ernő és Gergely Imre. Vallá-

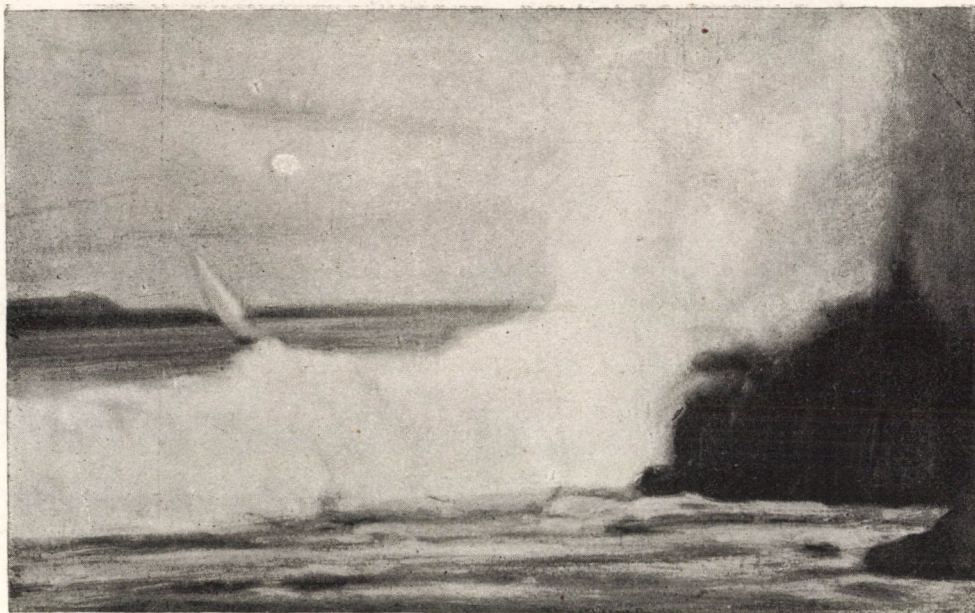
KARLOVSZKI BERTALAN

DR. ZÓLYOMI WÁGNER GÉZA
A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
VOLT IGAZGATÓJA

szos vonatkozásút csak egyet láttunk itt, ennek szerzője Jámbor Lajos. Minden egyéb kép a szabad természet vagy interieurök vagy csendélet-arrangementek köréből került ki. Van egy fantasztikus mesekép is, Kacziány Ödöntől. Ezzel szemben a realitást képviseli egy sor csendélet, még pedig sokféle tárgyú. Porcellánt festett Szuhaneck Oszkár és Molnár Z. János, virágot Csapó Jenő, Bányai Oszkár és gr. Lázár Árpádné, hegedüt Nagy Ernő. Ehhez a műfajhoz csatlakozik az interieur-kép, e fajtából csak egy van itt, Koszkol Jenőtől. A többi mű motívuma a szabad természetből való. Egy kép bizonyos értelemben architektonikus jellegű: Izay fatemplom-képe. Erdő-mező, felhő és víz változatos hangulatait kaptuk a szorosan vett tájfestőktől. A nyár színeit látjuk viszont Pilch Dezső, Kiss Kálmán, Tipary Dezső és Edvi

Illés Aladár festményein, az ősz hervadását Dayka Antal, Kézdi Kovács László és Lovaghy Dénes képein, a tél fehérjét Edvi Illés Ödön művén.

A harmadik termet jellemzi az arcképek, tanulmányfejek s hasonló képek feltűnően nagy száma. Ily műveket állított ki Voracsek János, Csermely János, Rauscher Juliska, Sz. Friedman Margit, Englerth Emil, Endrey Sándor, Pogány Lajos, Merész Gyula, Mihály István, Senyei József, Kende Géza, Csik Jolán, Gaál Ferenc és Halász Ferenc. Szoros értelemben vett test-tanulmány csak egy van: Rottmann Mozárt egyik műve, amely félaktot mutat. Valamivel kevesebb az életkép, ezt a műfajt képviseli Mihálovits Miklós, Kunffy Lajos, Lakos Alfréd, Litkei Antal, Szenes Fülöp, Béli Vörös Ernő, Kallós Árpád egy-egy festménye. Állat-

KACZIÁNY ÖDÖN

TAJTÉTKZÓ HULLÁM

karaktereket tanulmányozott és állított ki Vastagh Géza, Pilch Dezső, Heyer Artur és Fáy Frigyes. Nagyszámú csendélet tarkítja az alapos festményeknek ezt a sorát, valamennyi kizárólag a virág színpompáját, gyöngéd formáit, gazdag költészetét választotta tárgyul. E virág- csendéletek szerzői Molnár Z. János, Edvi Illésné Karádi Etel, Kolbenhayer Ferenc László, Páldy Zoltán, Brand-Krieghammer Olga, Komáromi-Kacz Endréné és Dolányi Ida. A virág- festéstől a szélesre fogott tájhoz való átmenetet ad néhány színes kert-kép, Neogrády Antal és Láposy Hegedűs Géza művei. De a szorosán vett tájképekben sincs e teremben hiány. Tavasz hangulatot láttunk Horváth Bélától, nyárit Pörge Gergelytől és Clauder Margittól, az őszi Markó Ernő ad képet, téli motívumot dolgozott fel Fáy Frigyes, Páris Erzs, Vass Elemér, Rubovics Márk, a tengert Déry Béla, a vásár eleven képét Pörge Gergely. Építészeti motívumokkal gazdagított tájképet Szigeti Jenő, Kató Kálmán, Markó Ernő, Benjámín Hermann küldött. Az e teremben látható interieur-képek szerzői Edvi Illés Jenő, Bruck Hermina és Szontagh Tibor.

Csatakép nyitja meg a negyedik terem műtárgyainak sorát: Juszkó Béla műve. Hozzá a

csöndes polgári élet számos genreja csatlakozik, amelyek sorában ott láttuk Garzó Bertalan, Náray Aurél, Spányik Kornél, Dabasi Kovács Gyula, Gyurkovits Ferenc, Klimó István és Litkei Antal egy-egy festményét. Ha még ide soroljuk Mérész Gyulának egy aktját s Náray Aurélnak egy vallásos tárgyú festményét, továbbá Vasné Knapp Anna, Bottka Miklós, Geiger Richard és André Rezső arckép s tanulmányfő-műveit, kimerítettük ama képeket, amelyeknek tárgya az ember. Állatkép is csak kettő van itt: Vastagh Géza és Heyer Artur művei. A többi festmény csupa tájkép és csendélet.

Az első kategóriába tartozik Kézdi Kovács Lászlónak egy tavaszi tájat ábrázoló műve. Nyári motívumokat dolgozott fel Nagy Lázár, Zórád Géza, Gerster Károly, Madarász Gyula, Túry Gyula, Sárdy Brutus és Kató Kálmán. Őszi hangulat csak egy van: Kézdi Kovács Elemérről. Téli képek Stepanek Ernő, Mousson I. Tivadar, Horváth Béla, Gy. Sándor József műhelyéből kerültek ki. A tengert választotta Kacziány Ödön motívum gyanánt, a kertet Negrády Antal, ház és utcakép Degen Árpádné, Nádler Róbert, Ritter Gyula, Csabai Uy Géza ecsetjéből került ki. Egy interieurt láttunk Kó-

KOSZTOLÁNYI GYULA

TABÁNI RÉSZLET

bor Henriktől és egy sor csendéletet, amelyek valóban változatos tárgyúak. Így hegedűt festett Takáts János, gyümölcsöt Stróbl Zsófia és Bohuniczky Endre, kelyheket Csapó Jenő, edényeket Murin Vilmos, könyveket Konek Ida, virágot Opper Magda, gr. Lázár Árpádné és Humayer Erzsi.

Arcképek, tájképek az ötödik terem uralgó eleme. Ezek sorában nagy számban akadunk az ifjabb s legifjabb művészgárda tagjaira. Arcképet, tanulmányfejet s egyéb idesorolható tárgyú festményt küldött ide Gulyás János, Kornay József, Józsa Károly, Krusnyák Károly, Schönberger Armand, Márkus Imre, Demeter Róbert, Rombay István, Kemenszky Árpád, Müller Ágosta, Meilinger Dezső, Sassy Attila, Csikós Anti és Kóródy-Ferentzy Márta. Életkép jóval kevesebb került ebbe a terembe, szerzőik: Mund Hugó, Czuk Jenő, Berkes Antal, Kemény Nándor, Kada Alajos és Józsa Károly, amihez még hozzásorozhatjuk Biró Mihály, Moldován Béla, Basch Andor, Pironcsák Antal oly képeit, amelyek tárgyuk révén többé-kevésbé összefüggenek a világháborúval. Az alakos képek sorába tartozik egy allegória is,

amelyet Sassy Attila festett. Néhány állatképet is láttunk itt, ezek Rainerné Istvánffy Gabrielle, Czuk Jenő és Szirmai Antal művei. A csendélet kategóriájába tartozik néhány gyümölcskép, Bánk Ernő, Aitner Médi és Szirmai Antal művei, továbbá virágok, báró Splényi Erneste, Rózsaffy Dezső, Schneider Károly és Hadzsy Olga műterméből. Sashegyi Kálmánnak egy interieur-képe vezet át innen a szoros értelemben vett tájképhez, amelyből a teremnek szép számban jutott ki. Van itt friss tavasz, Csáky László műve, azután egy sereg kép, amely mind nyári hangulatot ad, ilyenek Dománovits József, Abonyi Ernő, Gulácsy Lajos, Benczur Béla, Pogány Ferenc, Basch Árpád, Semjén Ferenc, Wágner Géza, Tamássy Dezső és Schwarz Elza festményei. Benczur Béla és Csalány Béla őszi akkordokat üt meg, téli képeket Bardócz Árpád és Wirker Ferenc küldött. Van aztán néhány ház- és utcakép, Wágner Gézától, Csalány Bélától és Schiller Gézától és egy vásárkép is Czako Rudolftól. A teremnek egyetlen szoborműve Lukácsy Lajos nagy portrészobra.

A hatodik teremben több kép tükrözi a

UJVÁRY IGNÁC

A MERENGŐ

világtörténeti idők hangulatát. Báró Mednyánszky László, Márton Ferenc, Basch Andor, Kálmán Péter, Biró Mihály egy-egy képükön a csatatereken látott élményeiket mondják el vagy legalább is összefüggésbe hozzák művüket a világháborúval. Csöndesebb atelier-művészetet jelent néhány akt s félakt, amelyek szerzői Telkessy Valér, Szüle Péter, Jendrássik Jenő. Életkép feltűnően kevés van: Ruszti Gyula, Nagy Vilmos, Ujváry Ignác, Glatz Oszkár és Hadzsy Olga állítottak ki ilyeneket. Az arcképfestők sorából a terembe került más, inkább a tanulmányfő kategóriájába sorolható művekkel együtt br. Mednyánszky László, Kálmán Péter, Jendrássik Jenő, Stetka Gyula, Nagy Vilmos, Karlovsky Bertalan, Gábor Mária, Hatvany Ferenc br., Mányai József egy-egy festménye. Pállya Celesztintől egy állatképet találtunk itt. Interieurök, csendéletek, tájképek fejezik be a

terem festményeinek sorozatát. Interieurt küldött Bruck Miksa, Knopp Imre, Keményffi Jenő, Várady Gyula és Komáromi Kacz Endre, a csendélet művelői közül Benkhard Ágost, Pentelei Molnár János és Romek Árpád porcelánt festett, Pállya Celesztin és Telkessy Valér gyümölcsöt, edényeket Schiller Géza, virágot Pentelei Molnár János, terített asztalt pedig Romek Árpád. Sok a tájkép. Ujváry Ignác és Herrer Cézár a tengert választották motívum gyanánt. Különböző évszakok hangulatát tükrözik Magyar-Mannheimer Gusztáv tájfestményei. Tavasz képet küldött Feiks Alfréd, nyárit Kosztolányi Gyula, Szabó Dezső, Kléh János, Csont Ferenc, Bosznay István, Katona Nándor, Váradi Gyula, őszit báró Mednyánszky László, Kléh János és Katona Nándor, télit Szlányi Lajos, Glatz Oszkár, Moldován Béla, Ruszti Gyula, Freckay Endre. Ház-, utca- és város-

KOMÁROMI KACZ ENDRE

ŐSZ

képet Kosztolányi Gyula, Herrer Cézár, Jendrásik Jenő és Knopp Imre festett. E teremben egy sor kisebb-nagyobb szobormű is látható, különféle anyagból. Plaketteket állított ki Vaszary László, Csillag István, Reményi József, Kara Mihály és Szamosi Soós Vilmos. Vegyes tárgyú kisebb méretű szobrokat Koncz Antal, Medgyessy Ferenc, Martinelli Jenő, Farkas Béla, Siklódy Lőrinc, szorosán vett képmást Szamosi Soós Vilmos és Murányi Gyula.

A hetedik terem nagyméretű háborús képeket is tartalmaz, ezeket Leidenfrost Sándor és Kölber Dezső festette. Mellettük egy sor életképet és figurális tanulmányt helyeztek el, Moldován Béla, Knebel Riza, Pap Emil, Udvary Dezső, Kukán Géza, Kemény Nándor, Vajda Zsigmond, Tornay Gyula műveit. Egy akt is van itt, Rauscher Juliska festménye. Arckép csak kettő van, az egyik Udvary Dezső,

a másik Papp Gábor munkája. Állatképet R. Istvánffy Gabrielle festett, interieurt pedig Károly Ernő és Komáromi-Kacz Endre. A figurális tárgyú művek sorát egy képmás-szobor is gazdagítja, Stróbl Alajos márványmellszobra. Változatos tájképek következnek: nyári emlékek Moldvai Krajna Jánostól, Zorkóczy Gyulától, Szüle Pétertől és Rátz Pétertől. Őszi motívumot festett Frecskay Endre, télit Gimés Lajos, Olgyai Viktor, Börtsök Samu és Szlányi Lajos. Ház- és utcaképek Artner Médi, Dános Dávid, Berkes Antal, Rátz Péter műterméből kerültek ide, tengert Dudits Andor festett. Még fel kell említenünk néhány csendéletképet, így Csákyiné Örményi Mária és Zsigmond Dezsőné virágait, Szlávik Dezső almáit, Kornai József és Kovács Sámuel porcellánjait. Ugyanebbe a terembe jutottak az összes grafikai munkák, rézkarcok és ceruzarajzok, amelyek befejezik a

HERRER CÉZÁR

LIBRERIA VECCHIA ED OROLOGIO

festés-rajzolás köréből vett művek sorozatát. E rajzok és reprodukciós műlapok szerzői: Prihoda István, Ürmös Péter, Kron Béla, Kron Jenő, Makoldy József, Sambugnac Sándor, Kácsiány Aladár, Merényi Rudolf, Ambrus Manó, Kron Kara Mihály és Beron Gyula.

A nyolcadik terem a szoborcsarnok. Nagyméretű művek ezúttal — érthető okokból — nincsenek itt. Fa, gipsz, márvány az anyag. Egy akton, amelyet Kara Mihály mintázott és három síremléken kívül, amelyek Horvai János művei, az összes itt kiállított művek képmások vagy tanulmányfejek. Szerzőik Gläser Károly, Tenkács János, Vas Viktor, Damkó József,

Csorba Géza, Schmidmann László és Lukácsy Lajos.

Négyszázharmincegy műtárgyról adtunk itt topografiai és tárgyi szemlét: temérdek szorgalmat és sok reményt jelent ez a terjedelmes anyag, nehéz viszonyok közt keletkezett, kedvezőtlen körülmények közt került a közönség elé. Rengeteg nehézséget kellett festőknek, szobrászoknak leküzdeniök, hogy létrejöhessen ez a bő kiállítás. E sok fáradozásért viszont rokonszenves fogadtatást várnak a közönségtől, amelyet ez — erre vall a szépen megindult vásár — nem is tagad meg tőlük.

